

Christiane Stallaert, *Het verdriet van Spanje. Een natie op zoek naar zichzelf*, Antwerpen, Uitgeverij Vrijdag, 2020, 295 pp., ISBN 9789460018985

Onder de titel *Het verdriet van Spanje. Een natie op zoek naar zichzelf* publiceerde de Antwerpse hoogleraar Spaanse taal, literatuur, cultuur en geschiedenis Christiane Stallaert (°1959) eerder dit jaar een uitermate boeiende, essayistische studie over (de geschiedenis van) de nationaliteitenkwestie(s) in Spanje. Het *Nachleben* van de katholieke

Reconquista, die in de decennia na 1492 leidde tot de stelselmatige expulsie van islamieten en Joden uit het Iberische schiereiland, speelde daarbij een belangrijke rol. Spanje werd als (eenheids)staat gevormd onder het vaandel 'God, koning en vaderland' en bleef zich eeuwenlang identificeren met en manifesteren via deze 'mystieke'

en tot voor kort quasi onaantastbare drie-eenheid. Daarbij werden tot en met het einde van de Franco-dictatuur in 1975 de regionale identiteiten ontkend, genegeerd en onder de mat geveegd en werd het streven naar meer autonomie in onder andere Baskenland, Catalonië en Andalusië hardhandig, en tijdens de Spaanse Burgeroorlog (1936-1939) zelfs bloedig, onderdrukt. Van de weeromstuit grepen met name de Baskische nationalisten eveneens naar geweld.

Spanje is immers een *natie van naties*, zoals een tussentitel luidt in Stallaerts studie. Die realiteit werd vastgelegd in de nog altijd geldende grondwet van 1978, die het recht op regionaal zelfbestuur erkende, met als gevolg dat zich intussen op "het hele Spaanse schiereiland autonome gewesten hebben gevormd, zeventien in totaal".

Enkele realia uit deze publicatie klinken wie vertrouwd is met de geschiedenis van de Vlaamse beweging bekend in de oren. Zo gebruikte de grondlegger en theoreticus van het Baskische nationalisme Sabino Arana (1865-1903) de zinsnede "wijzelf voor Euskadi en Euskadi voor God" als hoofding voor zijn geschriften en beschouwde hij "het gebruik van de Baskische taal als een doeltreffend middel om indringing van liberale en antikerikale ideeën tegen te gaan". In zijn boek *La nacionalitat catalana* uit 1906 verwees de Catalaanse regionalist Enric Prat de la Riba (1870-1917) uitdrukkelijk naar de kenspreuk

“Tael is gan(t)sch het volk” van de flamingant Prudens Van Duyse (1804-1859). Volgend citaat is in belangrijke mate ook van toepassing op België en Vlaanderen: *“De perifere nationalismen zoals het Catalaanse, Galicische of Baskische, hebben steeds de medewerking en steun gekregen van sectoren van de plaatselijke clerus, terwijl de hoogste rangen van de Kerk de ondeelbare eenheid van de Spaanse natie predikten. Conservatieve Spaanse prelaten verdedigden de stelling dat de eenheid van Spanje een ‘morele waarde’ is”*. Uit deze enkele voorbeelden blijkt andermaal hoe verrijkend het vergelijkende en internationale perspectief is, in de geschiedschrijving zoals in zoveel andere dingen.

NICO VAN CAMPENHOUT